

Uitgangspunten van de KNAW en De Jonge Akademie voor veranderingen in de financiering van het wetenschapssysteem

Publicatiedatum: 23 april 2019

Momenteel werkt de [Commissie Van Rijn](#) aan een adviesrapport aan de minister van OCW over de bekostigingssystematiek van het hoger onderwijs en onderzoek. Het rapport zal naar verwachting 15 mei gepubliceerd worden. De leden van de Tweede Kamer bespreken het rapport al in juni. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap neemt het eindoordeel mee in de Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek.

Omdat dit een zeer belangrijk onderwerp is, en de opvolging van het rapport mogelijk grote consequenties heeft voor het wetenschapssysteem, hebben KNAW en De Jonge Akademie geformuleerd hoe zij in deze discussie staan. Hieronder staan de uitgangspunten die wat betreft de KNAW en De Jonge Akademie bij veranderingen in de financiering van het hoger onderwijs en onderzoek essentieel zijn.

De uitgangspunten sluiten aan bij dat wat de KNAW reeds verwoordde in het essay [Wetenschap in Nederland. Waar een klein land groot in is en moet blijven](#) (2017) en in het position paper [Spagaat of duet?](#) over de verwevenheid van onderwijs en onderzoek aan de Nederlandse universiteiten, en bij het advies van De Jonge Akademie aan de commissie Van Rijn.

De hier geformuleerde uitgangspunten vormen tevens de basis van het standpunt van de KNAW en De Jonge Akademie in de discussie over de bekostigingssystematiek en in de uitwerking van het door de minister van OCW [gevraagde plan van aanpak om de druk op het systeem te verlagen](#).

Algemeen

- 1 Het is een kracht van de Nederlandse kenniseconomie dat het wetenschappelijk onderzoek over de volle breedte van het hele wetenschappelijk spectrum internationaal vooraanstaand is. Het is zaak dat in stand te houden.
- 2 Het huidige model, waarin universiteiten gefinancierd worden op basis van marktaandeel (aantallen studenten), leidt tot een 'race to the bottom'. Universiteiten worden geprikkeld te groeien om hun financiering niet terug te zien lopen, maar omdat het huidige model een verdeelmodel is, komt er geen geld bij. Dat betekent dat steeds meer studenten steeds krappere gefinancierd worden en tevens dat er steeds minder middelen uit de eerste geldstroom voor onderzoek overblijven.
- 3 Het is van belang het financieringssysteem zo aan te passen, dat deze prikkel tot een 'race to the bottom' wordt weggenomen en dat de financiering meegroeit met het aantal studenten.
- 4 Brede toegankelijkheid van het wetenschappelijk onderwijs voor scholieren uit Nederland is een groot goed, en dient gewaarborgd te blijven.
- 5 Nederland heeft een voor buitenlandse studenten aantrekkelijk universitair onderwijssysteem en ons hoger onderwijs profiteert van de internationalisering. Daarmee wordt talent aangetrokken dat vaak ook (langer) in Nederland blijft, wat in sommige gebieden broodnodig is; buitenlandse studenten die niet in Nederland blijven, blijven ambassadeurs voor ons land en voor samenwerking met Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven. Het financieringsmodel dient een balans te vinden tussen toegankelijkheid voor Nederlandse scholieren en de openheid voor studenten uit het buitenland.
- 6 Een van de sterktes van het Nederlandse onderzoekssysteem is dat de Vernieuwingsimpuls jonge onderzoekers de ruimte geeft zich in een vroeg stadium van hun carrière te bewijzen. De

Vernieuwingsimpuls is ook de basis van het succes van Nederlandse onderzoekers in de ERC. Mogelijkheden zoals geboden door de Vernieuwingsimpuls, zullen dan ook behouden moeten blijven.

Verwevenheid van onderwijs en onderzoek

- 7 Verwevenheid van onderwijs en onderzoek aan onze universiteiten is een sterk punt van het Nederlandse onderwijs en wetenschapssysteem. Deze verwevenheid dient te worden behouden.
- 8 In het huidige financieringssysteem van universiteiten zijn onderwijs en onderzoek communicerende vaten: toename van het aantal studenten leidt automatisch tot afname van het onderzoekspotentieel of van de vergoeding per student. Als bijvoorbeeld de landelijk gemiddelde onderwijsinspanning in een discipline van drie naar vier dagen per week stijgt, dan *halveert* daarmee de facto de onderzoeksinspanning (van twee naar één dag per week).
- 9 Het huidige financieringssysteem van Nederlandse universiteiten vertroebelt in toenemende mate de (politieke) discussie over fundamentele keuzes voor onderzoek (bijvoorbeeld over extra aandacht voor specifieke disciplines of thema's) en onderwijs (toegankelijkheid voor velen, vrije keuze van studenten, instroom buitenlandse studenten). Het verdient aanbeveling de financiering van onderzoek en onderwijs zodanig te organiseren dat onafhankelijk van elkaar keuzes gemaakt kunnen worden over de twee met behoud van verwevenheid van onderwijs en onderzoek.

Uitgangspunten voor aanpassingen

- 10 In het huidige universitaire stelsel, met tijdelijke en *tenure track* aanstellingen en afhankelijkheid van externe financiering, zijn vooral voor de carrièreplanning van jonge medewerkers continuïteit en voorspelbaarheid van het financieringssysteem van groot belang.
- 11 In het huidige systeem zijn allerlei afhankelijkheden gegroeid, zoals tussen de eerste en de tweede geldstroom. Aanpassingen in de financiering moeten gebeuren op basis van inzicht in deze afhankelijkheden en in de directe en indirecte gevolgen van die aanpassingen.
- 12 Zowel met het oog op continuïteit en voorspelbaarheid als vanwege de grote afhankelijkheden leidt een abrupte verschuiving van gelden tot onherstelbare schade op veel soms onverwachte plekken in het universitaire bestel. Daarom moeten schokken in het systeem vermeden worden.
- 13 Het is van belang de huidige sectorplan-aanpak de kans te geven zich te bewijzen als toekomstige basis voor afstemming, samenwerking en profilering op het disciplinaire niveau. Veranderingen in de financieringsmodellen dienen deze aanpak niet te frustreren.
- 14 Eventuele veranderingen in de financiering van de universiteiten moeten geleidelijk worden ingevoerd, zodat de universiteiten enkele jaren de gelegenheid hebben zich aan nieuwe perspectieven aan te passen. Er moet ruimte zijn voor het corrigeren van negatieve effecten, zodat talent en expertise niet verloren gaat. Ook zouden wijzigingen niet eenzijdig ten koste moeten gaan van een bepaald domein.
- 15 In de toekomst verdient het de voorkeur om de effecten van verdeelsleutels elke paar jaar tegen het licht te houden, zodat eventuele aanpassingen bescheiden kunnen blijven.